



# A korai célnyelvi fejlesztés helyzete a magyar óvodákban: nemzetiségi és idegennyelvi programok és szolgáltatások

Kruppa Éva – Márkus Éva – Trentinné Benkő Éva

*Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar*

## Absztrakt

A korai célnyelvi fejlesztés napjainkra a nyelvoktatás dinamikusan fejlődő, önálló kutatási területévé vált. Egyre több óvoda kínál célnyelvi tevékenységeket, melyekről azonban kevés statisztikai adat áll rendelkezésre. Jelen tanulmányban a hazai óvodák által nyújtott célnyelvi (nemzetiségi és idegennyelvi) programokat és szolgáltatásokat térképezzük fel. Óvodavezetőknek kiküldött országos kérdőíves vizsgálatunk által választ kapunk arra, hogy milyen fenntartású óvodák támogatják leginkább a célnyelv-elsajátítást, milyen formában jelenik meg a célnyelvi fejlesztés a nevelési intézményekben, melyek a leggyakrabban megjelenő célnyelvek és kik támogatják a nyelvi fejlesztést.

**Kulcsszavak:** óvoda, idegennyelv-elsajátítás, célnyelvi programok, célnyelvi szolgáltatások

## Bevezetés

Az elmúlt két évtizedben a kéttannyelvű általános iskolai programok népszerűségének és sikereinek köszönhetően<sup>1</sup>, a globális világ kihívásaira és megváltozott elvárásaira válaszolva, az egyre erősödő társadalmi, szülői nyomásnak engedve, a korai célnyelvi fejlesztés megjelent az óvodákban is és napjainkra a nyelvoktatás dinamikusan fejlődő, önálló területévé vált. A korai idegennyelvi-célnyelvi fejlesztés terén az Európai Unió által meghatározott, követendő oktatáspolitikai irányelvek, szakmai állásfoglalások, ajánlások, valamint a hazai szabályozási folyamatok nem mindig estek egybe. Magyarországon a korai nyelvmegőrző és nyelvgazdagító célnyelvi programok esetében jelentős az eltérés. A 7/2013. (III. 1.) EMMI rendelet meghatározza a magyarországi nemzetiségi nevelést biztosító óvodákban folyó sajátos pe-

<sup>1</sup> Többek között: Cs. Czachesz & Vidákovich, 2003, Kovács, 2006; Vámos & Kovács, 2008; Boncsér, et al., 2010; Kovács, 2013; Kovács & Trentinné Benkő, 2014; Trentinné Benkő, 2015; Szaszko & Jezsik, 2016, Kovács, 2018; Marton et al., 2022.

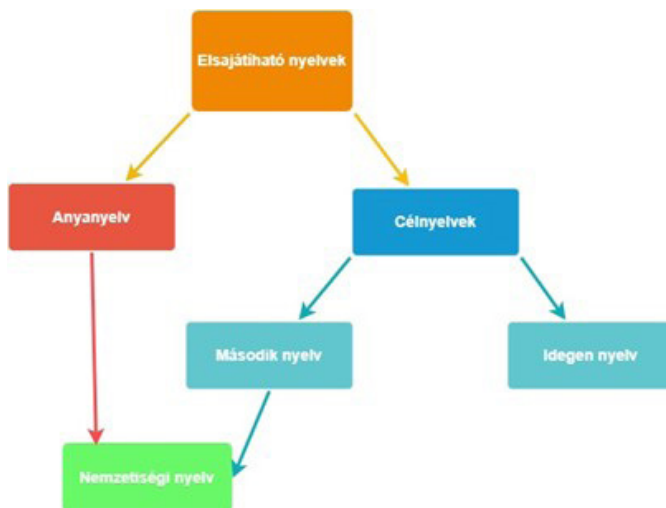


dagógiai munka célját és feladatait, kitér az óvodai élet megszervezésének elveire, a nemzetiségi óvodai nevelés formáira és a fejlődés elvárt jellemzőire az óvodáskor végére. Míg a nemzetiségi célnyelvi fejlesztés hazánk egységes köznevelési rendszerének része (3. melléklet a 17/2013. (III. 1.) EMMI rendelethez - Nemzetiségi óvodai nevelés alapelvei), az idegennyelv-elsajátítást támogató fejlesztési folyamatok elmaradtak; az idegen nyelven vagy két nyelven történő nevelés az óvodában nem támogatott. Ennek ellenére egyre több óvoda kínál idegennyelvi tevékenységeket, erről azonban kevés statisztikai adat érhető el. Nem áll rendelkezésre pontos információ többek között az idegennyelvi fejlesztést kínáló óvodák számáról, fenntartói típusáról, a fejlesztésben megjelenő célnyelvekről, a foglalkozások formájáról, jellegéről és a célnyelvi fejlesztést végző pedagógusok végzettségéről sem. A nemzetiségi óvodák munkájáról több statisztikai adat is elérhető (KSH, 2021; Oktatási Hivatal TKHF Tanügy-igazgatási és Ellenőrzési Osztály, 2022), kutatásunk célja ezeknek az adatoknak a kiegészítése is. (1. ábra)

## Elméleti háttér

### 1. ábra

*Anyanyelv, nemzetiségi nyelv, második nyelv, idegen nyelv – A tanulmányban használt fogalmak kapcsolódásai (Forrás: saját szerkesztés)*



Kutatásunk fókuszában olyan óvodai célnyelvi szolgáltatások és programok<sup>2</sup> állnak, melyek feladata minden olyan nyelv fejlesztése, amely nem a gyermek

<sup>2</sup> Célnyelvi szolgáltatás esetén a foglalkozások alkalmasszerűen jelennek meg az óvodai nevelésben, míg célnyelvi program esetén a kora gyermekkori idegennyelv-elsajátítást támogató tevékenységek az óvodai csoport napirendjének, ezáltal arculatának részei.

anyanyelvre. Kétnyelvűség<sup>3</sup> esetében egy gyermek anyanyelvre és nemzetiségi nyelvre ugyanazt is jelentheti, ezért jogosan tehető fel a kérdés, hogy miért vettük bele a nemzetiségi óvodai csoportokat a kutatási mintánkba, hiszen az torzíthatja az eredményeket. Egyfelől azért volt szükség erre, mert egy nemzetiségi óvoda is kínálhat például délutáni fakultatív idegennyelvi szolgáltatást az oda járó gyermekek számára, másfelől azt feltételezzük, hogy Magyarországon nincsen vagy elenyésző számban létezik olyan nemzetiségi óvodai csoport, ahova csak olyan gyermek jár, akinek a nemzetiségi nyelve az anyanyelvre is. Például a magyarországi németek esetében a nyelvelsajátítás „kapcsán – a tragikus múltbeli, második világháborút követő események miatt – sajnos nem beszélhetünk anyanyelvi oktatásról, hanem a németet, mint második nyelvet vagy mint idegen nyelvet tanulják a diákok” (Márkus, 2020 p. 125). Ma, „az iskolába kerülő német nemzetiségű gyermekek túlnyomó többségükben magyar nyelven szocializálódnak a családjukban, így az iskolára hárul az a feladat, hogy a német köznyelvet második nyelvként vagy idegen nyelvként megtanítsa nekik” (Márkus, 2020 p. 125). A második nyelv az idegen nyelv fogalmába tartozik abból a szempontból, hogy más, mint az anyanyelv, de az általános értelemben vett idegen nyelvtől különleges társadalmi<sup>4</sup>, esetleg jogi<sup>5</sup> státuszában különbözik (Cuq, 1989; Illés-Molnár, 2009b). Mindezek alapján az idegen nyelvet úgy is meghatározhatjuk, mint az anyanyelven és második nyelven kívüli nyelv. Tanulmányunkban célnyelvnek hívunk az anyanyelven kívül minden olyan nyelvet, melyre fejlesztési célok fogalmazódnak meg.

### **Az Európai Unió nyelvpolitikai irányvonalai a korai célnyelvi fejlesztés területén**

A kezdetekben informális fórumként szolgáló Európai Tanács 1992-ben a Maastrichti Szerződés által hivatalos jogállást kapott, feladata az Unió fejlődéséhez szükséges ösztönzés, a követendő politikai irányvonalak meghatározása lett. Az Európai Tanács a hét uniós intézmény egyikeként következtetések elfogadásával határozza meg a prioritásokat. Nem vitat meg és nem

<sup>3</sup> A kétnyelvűségnek számos eltérő definíciója ismert a szakirodalomban, többek között: Diebold, 1961; Haugen, 1972; Grosjean, 1982, 2001; Hamers & Blanc, 1989; Titone, 1996; Skutnabb-Kangas, 1997; Myers-Scotton, 2006; Kitzinger, 2013; Lighbown & Spada, 2013; Kovács & Trentinné Benkő, 2014. A kétnyelvűség jelentése a maximalista nézet szerint: Kétnyelvű az, aki egyszerre sajátított el két nyelvet és anyanyelvi szinttel tudással rendelkezik mindkét nyelven (Bloomfield, 1984), azokat képes felváltva beszélni, használni az élet minden területén (Leopold, 1939).

<sup>4</sup> Bevándorlók esetében annak az országnak vagy régiónak a többségi/hivatalos nyelve, amelyben letelepednek, nemzeti kisebbség esetében az ország többségi/hivatalos nyelve, ha az más, mint a kisebbségi nyelv (Illés-Molnár, 2009a).

<sup>5</sup> Abban az esetben például, amikor a hivatalos nyelv csak a második nyelve a lakosság nagy többségének (például az afrikai volt francia gyarmatok) (Cuq, 1989).

is fogad el uniós jogszabályokat, azonban az EU politikai menetrendjét befolyásolhatja azzal, hogy felvázolja következtetéseiben az EU adott területeit érintő szükséges intézkedéseket, és meghatározza az elérni kívánt célokat. A következtetések előkészítésében és elfogadásában a testület elnöke, a tagállamok brüsszeli állandó képviselői és az Általános Ügyek Tanácsa keretében ülésező Európa-ügyi miniszterek vesznek részt (How the European Council works, 2022).

A korai idegennyelvi fejlesztés először 2002-ben került az EU stratégiai menetrendjének fókuszába, s ezáltal az uniós intézmények és a tagállamok által előmozdítandó folyamatok közé. Az Európai Unió 2002 márciusában Barcelonában ülésező állam- és kormányfői találkozóján, olyan elvárások fogalmazódtak meg a területen, mint az egyéni többnyelvűség fokozásának igénye, azaz, hogy hosszú távon az Unió valamennyi polgára az anyanyelvén kívül legalább két nyelven használható nyelvtudással rendelkezzen (Presidency Conclusions, 2002).

2005. november 22-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban: 'Új keretstratégia a többnyelvűség ösztönzésére'. Az elkészült dokumentumban szó esik a korai idegennyelvi fejlesztés jótékony hatásairól, többek között arról, hogy fejleszti a kognitív képességeket, tágítja az egyén látókörét, s a kultúrák megismerésével, a kultúrák közötti párbeszéd elmélyítésével (COM (2005) 596 final, 2005) a jelenlegi társadalmak és problémák jobb megértéséhez vezethet. A Tanács, olyan cselekvési tervek elfogadására kéri a tagállamokat, amelyek javítják a nyelvtanárok képzését, valamint mozgósítják az egészen korai életkorban kezdődő nyelvtanuláshoz szükséges eszközöket. Az államoknak figyelmet kell fordítania arra is, hogy az oktatási szintek között a folyamatosság biztosítva legyen, hiszen semmi értelme az óvodában olyan nyelvet tanulni, amelyet majd az általános iskolában abba kell hagyni azért, mert annak folyamatos oktatása nem biztosított és ez igaz a későbbi életkorban kezdett nyelvtanulásra is. Kiemeli, hogy a nyelvtanulás kifizetődő befektetés, hiszen amennyiben az oktatási rendszer nem támogatja korai életkorban az élő nyelvekkel való találkozást és így azok élethosszig tartó tanulását, az esélyegyenlőtlenséghez vezethet. A korai nyelvi fejlesztés azonban nem csak változatos eszközöket és megfelelő módon képzett, a korosztály igényeit és jellemzőit jól ismerő szakembereket igényel, hanem azt is, hogy a szülők is támogassák azt (COM (2005) 596 final, 2005).

Az Európai Unióban ugyan a legtöbb tanuló korábban kezdi meg az ismerkedést az első idegen nyelvvel<sup>6</sup>, mint a korábbi évtizedekben, általánosságban mégis az mondható el, hogy a tagállamok nem haladnak kellő mértékben a Tanács által elfogadott cél felé. A Tanács a nyelvtanítás és a nyelvtanulás át-

<sup>6</sup> Az első célnyelv elsajátítását általános iskolában megkezdő diákok aránya most 83,8 %, ami 16,5 százalékponttal haladja meg a 2005-ös szintet (SWD (2018) 174 final, 2018).

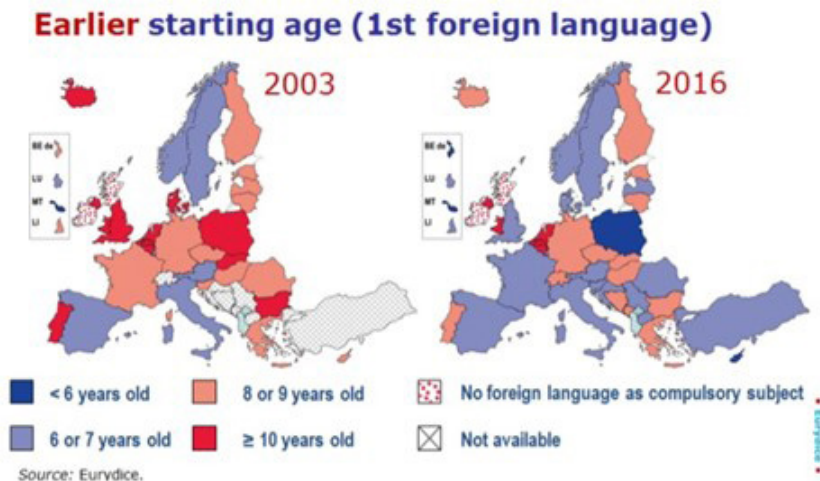
fogó megközelítéséről szóló ajánlásában javaslatot tesz kétnyelvű óvodák és iskolák létesítésére a határ régiókban, melyek arra ösztönzik a gyermekeket, hogy a szomszédos országok nyelvét korai életkortól elsajátítsák, ezzel csökkentve a régió nyelvi akadályait (SWD (2018) 174 final, 2018). Mindemellett arra is felszólítja az államokat, hogy ahol lehet, mérlegezzék az intézmények a többnyelvű kisgyermekkorai programok alkalmazását (2019/C 189/02, 2019).

## Az intézményes korai célnyelvi fejlesztés és szabályozása Magyarországon

Kötelező jelleggel a gyermekek 4. osztályos koruktól (9-10. életév) kezdenek célnyelvet tanulni Magyarországon. Az Eurydice diagramjáról leolvasható (2. ábra), hogy ez a kötelező korhatár nem változott az elmúlt 19 évben Magyarországon, ellentétben az európai országok többségével. Ugyan a kötelező célnyelv-tanulás az általános iskolai alsó tagozat végén kezdődik csak meg, különböző élő nyelvekkel való ismerkedésre már sok nevelési és oktatási intézmény korábban is lehetőséget ad (Oktatási Hivatal, 2020).

### 2. ábra

Az intézményes korai célnyelvi fejlesztés kezdő éve 2003-ban és 2016-ban a világban (Forrás: Eurydice, 2018)

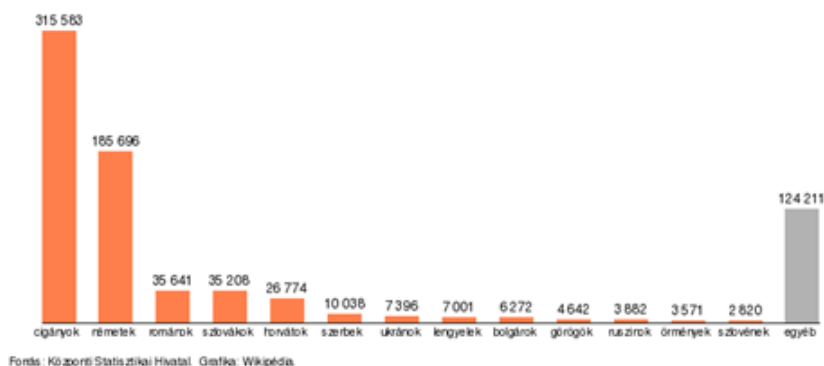


A nemzeti köznevelésről szóló törvény értelmében, a nevelés-oktatás nyelve Magyarországon a magyar, nemzetiségi óvodában és iskolában részben vagy egészben a nemzetiségek nyelve, a két tanítási nyelvű iskolában – külön jogszabály szerint – részben a célnyelv. A külföldi nevelési intézményben folyó nevelő és oktató munkára annak az államnak az előírásait kell alkalmazni, amelyik a nevelési-oktatási intézményt sajátjának elismerte (2011. évi CXCV.

törvény a nemzeti köznevelésről, 2023). A nemzetiségi óvodai nevelés, illetve a nemzetiségi iskolai oktatás irányelvét 17/2013. (III. 1.) EMMI rendelet határozza meg, mely megfogalmazza a nemzetiségi nevelés és oktatás célját és feladatait, kitér az óvodai-iskolai élet megszervezésének elveire, a nevelés-oktatás formáira és a fejlődés várható jellemzőire. A 3. ábra mutatja a nemzetiségek lélekszámát 2011-ben – a népszámlálás adatai szerint. Az angol nem nemzetiségi nyelv, tehát azon óvodák, akik angol-magyar óvodaként hirdetik magukat, nem a magyar törvényi szabályozás értelmében járnak el, mivel a nem nemzetiségi óvodákban a nevelés kizárólag magyar nyelven történhet (2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről, 2023).

### 3. ábra

*A nemzetiségek lélekszáma 2011-ben a népszámlálás adatai szerint (Forrás: KSH, 2014)*



A Fővárosi Kormányhivatal 2020. novemberében számos érintett óvodát levélben arra utasított, hogy minden idegen nyelvi nevelésre vonatkozó utalást töröljenek az óvoda elnevezéséből.

### **A bölcsődék, óvodák, általános iskolák alapidokumentumainak rendelkezése az idegen nyelvekről Magyarországon**

Míg a Bölcsődei nevelés-gondozás országos Alapprogramja, illetve az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja (továbbiakban: ONAP) nem rendelkezik az idegennyelvi fejlesztés lehetőségéről, addig az általános iskolai Nemzeti Alaptantervhez (továbbiakban: NAT) illeszkedő tartalmi szabályozók a következőképpen rendelkeznek az idegen nyelvről<sup>7</sup>:

„Az első idegen nyelv oktatása legkésőbb az általános iskola 4. évfolyamán kezdődik. Amennyiben az 1–3. évfolyam idegennyelv-oktatásában képzett

<sup>7</sup> [https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020\\_nat/kerettanterv\\_alt\\_isk\\_1\\_4\\_evf](https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/kerettanterv_alt_isk_1_4_evf) (2021. 06. 15.)

pedagógus alkalmazása megoldható, és az iskola pedagógiai programja erre lehetőséget ad, az első idegen nyelv oktatása ezeken az évfolyamokon is megkezdhető. Az első idegen nyelv megválasztásakor biztosítani kell, hogy azt a tanulók a felsőbb évfolyamokon is folyamatosan tanulhassák.” (NAT, 2020 I.2.1.<sup>8</sup>)

A 2020-as Nemzeti Alaptantervhez illeszkedő tartalmi szabályozók rendelkeznek többek között az élő idegen nyelv 4. évfolyam végére elsajátítandó tanulási eredményeiről, a tanítás tartalmáról, támogatott tevékenységi formáiról, módszereiről (Oktatási Hivatal, 2020).

### **A célnyelv-fejlesztési lehetőségek keretei óvodás korban**

A formális nevelési rendszerekben a tanulási folyamatoknak csupán töredéke zajlik. Léteznek a formális tanuláson kívül egyéb olyan terek is, ahol ismereteket, készségeket sajátítunk el (Bajusz, 2011). Ahogy az ONAP is tartalmazza, a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvodák kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet töltenek be. Az óvoda falain kívül zajló informális tanulás magába foglal minden olyan tevékenységet, mely a gyermek mindennapi életének természetes velejárója. Ide tartozhat például idegen nyelven beszélő gyerekekkel való találkozás a játszótéren, nemzetiségi nyelven beszélő nagyszülőkkel való kapcsolattartás, külföldi utazáson való részvétel, célnyelvű médiatartalmak fogyasztása. Az olyan esetekben, amikor az óvadás gyermeknek sem formális, sem informális keretek között nincs lehetősége az anyanyelvén kívül más nyelvvel találkozni, a szülőknek lehetősége van, olyan nonformális tanulási lehetőségek közül választani, mint például célnyelvű bábszínházi előadások, nyelviskolák korai nyelvi programjai, vagy nyelvtanulási céllal kifejlesztett digitális applikációk. A formális-nonformális-informális tanulás fogalomhármását Coombs (Coombs et al., 1973) alkotta meg, de azóta számos másfajta megközelítésben (SEC (2000) 18322000, 2000; Pordány, 2006 idézi Bajusz, 2011) is létezik. Amiben a kutatók megegyeznek, hogy a formális tanulás lényegében megegyezik a hagyományos rendszerű óvodai neveléssel, a nonformális alatt az óvodán kívüli, szervezett keretek között zajló, határozott céllal történő tanulási formák értendők, míg az informális tanulás változatos színtereken – családban, közösségben – kötetlen formában történik (Bajusz, 2011).

### **Célnyelv-fejlesztés formális formái Magyarországon**

Nemzetiségi óvodai csoportot bármilyen fenntartású óvoda indíthat azzal a feltétellel, hogy az ONAP, valamint a 3. mellékletben meghatározott Nemzetiségi óvodai nevelés alapelvei figyelembevételével készíti és fogadja el pedagógiai programját, illetve a tevékenységi formákat az ONAP szerint alakítja

<sup>8</sup> <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200110.kor> (2021. 06. 15.)

ki, a tartalmakhoz felhasználja a nemzetiségi nyelvi, irodalmi, zenei, szellemi és tárgyi kultúra értékeit, magába foglalja a nemzetiségi hagyományok, szokások tovább örökítését, valamint a nemzetiségi identitás megalapozását és fejlesztését. A nemzetiségi óvodai nevelés a következő formák szerint valósítható meg:

- a) anyanyelvű (nemzetiségi nyelvű) óvodai csoport,
- b) nemzetiségi nevelést folytató kétnyelvű óvodai csoport
- c) magyar nyelvű roma/cigány kulturális nevelést folytató óvodai csoport (17/2013. (III. 1.) EMMI rendelet 2. 4. §).

Ugyan az ONAP nem rendelkezik az idegennyelvi fejlesztés lehetőségéről, biztosítja az óvodapedagógusok pedagógiai nézeteinek, értékrendjének és módszertani szabadságának érvényesülését, így az óvodai nevelésben megjelenhetnek a különböző – köztük az innovatív – pedagógiai törekvések (363/2012. (XII. 17.). Korm. rendelet I. 1.). A nemzetiségi nyelvektől eltérően az angol a Nemzeti Köznevelésről szóló törvény értelmében nem lehet az óvodai nevelés nyelve sem egy- sem kétnyelvű környezet biztosításaként. Ugyanakkor alkalmi, illetve napirendbe épített célnyelvi foglalkozások szervezhetők szülői igény alapján fakultatív tevékenységként. A szülő kérésére szervezett szabadon választható óvodai foglalkozások működési formájára egyedül a hitoktatás kapcsán tartalmaz korlátozásokat a törvényi szabályozás (2011. évi CXC. törvény 35. §). Idegennyelvi szolgáltatás esetén a foglalkozások alkalmasszerűen jelennek meg az óvodai nevelésben, míg idegennyelvi program esetén a kora gyermekkori idegennyelv-elsajátítást támogató tevékenységek az óvodai csoport napirendjének szerves részei, ezáltal arcu- latának fontos elemei.

Központi, szakmai ajánlások híján, hacsak nem kész nyelvi program alapján zajlik a nyelvi fejlesztés, az óvodáknak maguknak kell kidolgozni a célnyelvi fejlesztés kereteit (363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet I. 1. c)), melyek hitelessége szakemberek által történt ellenőrzés hiányában megkérdőjelezhető. „Az Alapprogram és az azzal összhangban lévő óvodai pedagógiai programok egymásra épülő, szakmailag összehangolt rendszere a biztosíték arra, hogy az egyes intézmények szakmai önállósága, az óvodai nevelés sokszínűsége mellett érvényesüljenek azok az általános szakmai igények, amelyeket az óvodai neveléssel szemben a társadalom a gyermek harmonikus fejlődése érdekében megfogalmaz.” (363/2012. (XII. 17.). Korm. rendelet I. 1. c)) Legyen az célnyelvi szolgáltatás vagy program, a kidolgozásukhoz és alkalmazásukhoz vezető út sokrétű, komplex folyamat, mely szakmai és módszertani tudást, odafigyelést igényel. Míg a nemzetiségi pedagógusképzés 200 éves gazdag múlttal rendelkezik (Márkus, 2019), a korai idegennyelvi fejlesztésre vonatkozó óvopedagógusképzés 2006-ban indult el pár hazai képzőintézményben.



## A célnyelvi fejlesztést támogató szakemberek képzése Magyarországon

„A nemzetiségi óvodai nevelésben részt vevő óvodapedagógusnak beszélnie kell a nemzetiség nyelvét, ismernie kell a nemzetiség szellemi és tárgyi kultúráját, hagyományait, szokásait. Fontos feladata a kultúrkinccs továbbörökítése.” (3. melléklet a 17/2013. (III. 1.) EMMI rendelethez III/2.). Tehát nem kikötés, hogy a nemzetiségi óvodai nevelést támogató óvodapedagógusnak, nemzetiségi óvodapedagógus szakon kell képzettséget szereznie. Az óvodai nevelés pedagógus-munkakörben való alkalmazáshoz óvodapedagógus szakképzettség szükséges (6. melléklet a 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelethez), de az óvodapedagógus-munkakör betölthető konduktor-óvodapedagógusi szakképzettséggel is (326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet 33/B. § (4)).

Az óvodapedagógus képzésre jelentkező hallgatók háromféle lehetőség közül választhatnak, hogy elsajátítsák a szükséges kompetenciákat a célnyelvi fejlesztéshez: választhatják a nemzetiségi szakirányt, melynek célja, hogy végzett óvodapedagógusként képesek legyenek a 3-7 éves gyermek magyar nyelven történő nevelése mellett nemzetiségi nyelven történő nevelésére is, a korosztályhoz illeszkedően nemzetiségi identitás kialakítására, alakítására, nemzetiségi kultúra közvetítésére. (felvi.hu, 2023) A 2023. szeptemberében induló képzésekre felvételizők hatféle nemzetiségi nyelv közül választhatnak; cigány, német, szlovák, horvát, román és szerb. A szakirány tantárgyai teljesen átszövik a hallgatók alapképzésének mind a három évét, oktatásuk és vizsgáik – beleértve a záróvizsgát is – az adott nemzetiségi nyelven folynak. A német nyelvű óvodapedagógus BA-képzés az új képzési és kimeneti követelmények szerint 2023 ősztől 50%-ban német nyelven folyik.

Egyes óvodapedagógus alapképzések külön specializációt kínálnak, melyek célja az óvodai idegennyelvi fejlesztésre való felkészítés. Itt olyan nyelvek találhatóak, melyek nem tartoznak a nemzetiségi nyelvek közé, mint az angol vagy a spanyol nyelv. Van olyan specializáció, amelynek óraszámja megközelelti a nemzetiségi szakirányét, azonban vannak specializációk, amelyek csak adott félévekben jelennek meg a hallgatók tantervében.

A harmadik lehetősége a hallgatóknak egy olyan óvodapedagógus szak választása, ahol az oktatás nyelve az adott célnyelv, például az angol nyelvű óvodapedagógus BA-képzés (felvi.hu, 2023).

### A kutatás bemutatása

#### *A kutatás problémafelvetése és aktualitása*

A nemzetközi és hazai friss szakirodalom bővelkedik az intézményes kora gyermekkori idegennyelv-elsajátítás területén oktatástörténeti (Nemes & Nagy, 2018; Vámos, 2019; Márkus, 2019; Pásztor, 2019) a korai célnyelvi fejlesztést megalapozó elméleti kutatásokban (Kovács & Trentinné Benkő,

2014; Márkus & Trentinné Benkő, 2014; Kitzinger, 2015; Nemes & Megyesi-né Varga, 2016) jó gyakorlatokban (Márkus & Trentinné Benkő, 2014; Márkus et al., 2017; Nikolov & Timpe-Laughlin, 2020; Trentinné Benkő et al., 2022; Marton et al., 2022), a mindezekre irányuló pedagógusképzésről, pedagóguskompetenciákról (Trentinné Benkő, 2015b; Fenyődi et al., 2021) és a szülői nézetekről (Kovács & Czachesz, 2021; Mándoki & Hegedűs, 2020, 2022) szóló tanulmányokban. Ugyanakkor az óvodák célnyelv-fejlesztési gyakorlatáról nincs statisztikai adatgyűjtés Magyarországon. Nem állnak rendelkezésre adatok a célnyelvi fejlesztést kínáló óvodák pontos számáról, a célnyelvi szolgáltatás vagy program működésének jellemzőiről, a célnyelvi fejlesztést támogató pedagógusokról.

Ebben a tanulmányban, kutatásunk első eredményeit mutatjuk be, melynek fókuszában az óvodavezetők és tagóvoda-vezetők<sup>9</sup> kikérdezése áll. A vezetőknél szóló kérdőíves vizsgálatunk által választ kapunk arra, hogy a válaszadó intézmények között milyen fenntartású óvodák támogatják leginkább a célnyelv-elsajátítást, milyen formában jelenik meg a célnyelvi fejlesztés az intézményekben, melyek a leggyakoribb célnyelvek és kik támogatják a nyelvi fejlesztést.

### *A kutatás körülményei és nehézségei*

A kutatásetikai engedély (iktatási szám: 2022/6, ELTE PPK KEB) megszerzése után online kérdőívünket minden e-mail címmel rendelkező óvodai intézménybe eljuttattuk.<sup>10</sup> A résztvevő óvodai intézményeket a Köznevelési Információs Rendszerben (KIR) tárolt közérdekű adatai<sup>11</sup>, e-mail címe alapján toboroztuk, melyek letölthető közérdekű köznevelési adatnak számítanak. A kérdőívek Qualtrics programban való kiküldése során tapasztaltuk, hogy az adatbázis számos elavult e-mail címet tárol, melyeket frissíteni kellett az óvodák honlapja vagy Facebook oldala alapján.

Az óvodavezetők és tagóvoda-vezetők kérdőívkitöltési hajlandóságának növelése érdekében, olyan módszereket kellett kidolgoznunk, amelyek javíthatják együttműködési szándékukat és ezzel növekedhet a visszaérkező kérdőívek száma. Nyereményjátékot szerveztünk, melyen a részvétel nem volt kötött tétfizetéshez, vásárláshoz, így az nem minősült engedély- vagy bejelentésköteles nyereményjátéknak (EFOP 3.4.3, 2019). Külön honlapot fejlesztettünk a nyeremények és készítőik bemutatására<sup>12</sup>.

<sup>9</sup> egy óvodai intézmény = 1 fő intézmény- vagy tagintézmény-vezető

<sup>10</sup> A feladatellátás helye szerint Magyarországon 4575 óvodai nevelési intézmény található (2020/21). [https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/oktat/ovoda2021/index.html?fbclid=IwAR3FILBS7qKRWiK1EPkXq6611\\_dsrN\\_ZUG3KPEkWFVTzKLB0p40LXFteQ](https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/oktat/ovoda2021/index.html?fbclid=IwAR3FILBS7qKRWiK1EPkXq6611_dsrN_ZUG3KPEkWFVTzKLB0p40LXFteQ) (2021. október 30.)

<sup>11</sup> [https://dari.oktatas.hu/kozerdeku\\_index](https://dari.oktatas.hu/kozerdeku_index) (2022. január 2.)

<sup>12</sup> a honlap előnézete az alábbi linken található: [https://drive.google.com/file/d/1FAggTmtXDyvcphEZGE0q0hxX\\_vh0Hi7/view?usp=sharing](https://drive.google.com/file/d/1FAggTmtXDyvcphEZGE0q0hxX_vh0Hi7/view?usp=sharing)

Nehézségek adódtak abból, hogy egyes pedagógiai szakkifejezések alig különböztek el a köznyelvtől. A tudományos igényesség egyik legfontosabb eleme a hétköznapi nyelv homályos kifejezéseinek, fogalmainak átalakítása a kutatás jól definiált tárgyaivá (Kontra, 2011). Már a kutatás kezdetekor, a szakirodalmak feldolgozásakor terminológiai problémával találtuk szembe magunkat: bizonyos fogalmak különféle jelentéseket hordoznak. A kutatás egyik eredménye a vonatkozó fogalmak tisztázása.

### ***A kutatás céljai***

- a) A hazai óvodák által nyújtott célnyelvi programok és szolgáltatások feltérképezése – statisztikai adatok a célnyelvi fejlesztést nyújtó óvodák számáról.
- b) Az intézmény elhelyezkedése és az óvodában megjelenő célnyelv kapcsolatának meghatározása.
- c) A célnyelv-elsajátítás intézményes formáinak bemutatása.
- d) A célnyelvi foglalkozások rendszerességének és finanszírozásának bemutatása.
- e) A célnyelvi fejlesztést támogató szakemberek végzettségének szemléltetése.
- f) Az intézmény fenntartói jellege és munkaerőigénye közötti kapcsolat feltárása.

### ***Kutatási módszerek és eszközök***

A jelen tanulmányban megjelenő kutatásunk alapjául kvantitatív kutatást végeztünk, melynek módszerülönkitöltős kérdőívek szolgáltak. A kvantitatív módszerrel a kutatás legalapvetőbb kérdéseire kaptunk választ, ugyanakkor az általános következtetések mellett egyes mennyiségi mutatók között a kapcsolatokat is megvizsgáltuk. Az óvoda- és tagóvoda-vezetőknek szóló kérdőívünk 2022. februárjában kerültek kiküldésre és a kérdőíves vizsgálatot 2022. május 31-én zártuk le. A módszer kizárólag a megszerkesztett kérdések strukturált válaszait biztosította, bonyolultabb háttérbeli összefüggésekre nem mutatott rá, de kutatásunk ezen szakaszában ez nem is volt célunk. A saját készítésű kérdőívben szereplő kérdéstípusok a következők voltak:

- *funkciójuk szerint*: fő kérdések, melyek közvetlenül a kutatási témához kapcsolódnak (például: Kínál-e az óvoda célnyelvi programot vagy szolgáltatást?) és kiegészítő kérdések; demográfiai jellegű kérdések, bemelegítő kérdések, levezető jellegű kérdések
- *a válaszoló mozgásterére szerint*: zárt; megadott válaszlehetőségek – feleletválasztás, értékelési skálák (Likert-skála) és félig zárt; az előre megadott válaszlehetőségek kiegészülnek az „egyéb” kategóriával, melyben a kitöltő saját szavaival válaszolhat

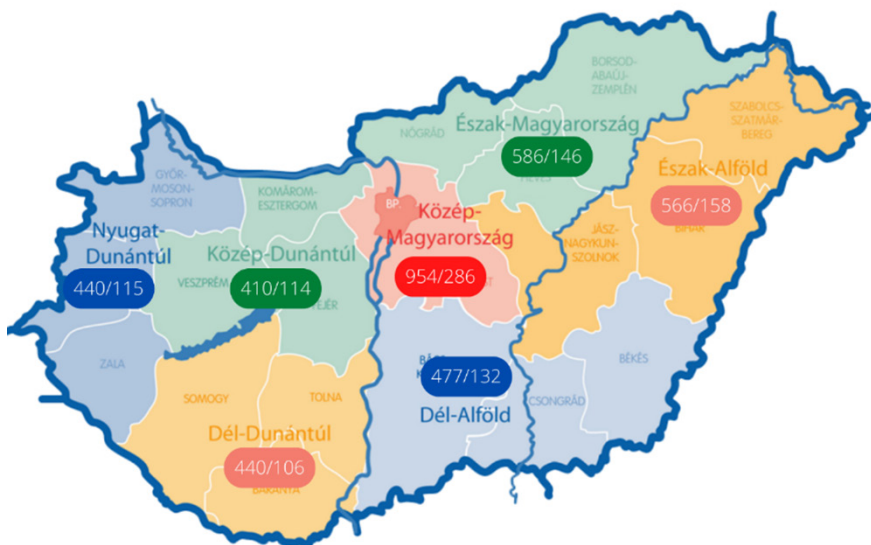
Az adatelemzés SPSS programmal történt. A kiválasztott függő és független változók közötti kapcsolatok elemzéséhez a Khí-négyzet statisztikai próbát alkalmaztuk. Online kérdőívünket minden e-mail címmel rendelkező óvodai intézménybe eljuttattuk, mely végül 3873 óvodai intézményt jelentett.<sup>13</sup> A nagymintás vizsgálatot megelőzte egy kismintás pilotkutatás (20 fő), mely által feltártunk néhány beállításból eredő hibát a kérdőívkészítő szoftverben, melyek a végleges kiküldés előtt módosítva, illetve javítva lettek.

## Eredmények

### Kora gyermekkori-célnyelvelsajátítás a magyar óvodákban

#### 4. ábra

*E-mail címen keresztül megkeresett (első számadat) és a válaszadó óvodák száma régiók szerint (második számadat) (Forrás: saját szerkesztés)*



A 3873 megkeresett óvodából, 1057 intézmény- és tagintézmény-vezető küldte vissza kérdőívünket. Régiók szerinti megoszlásukat a 4. ábra mutatja be. A beérkezett adatok alapján a B1 kérdésre<sup>14</sup> választ adók (N=1024) 37%-a, összesen 375 óvoda nyújt célnyelvi tevékenységet valamilyen formában,

<sup>13</sup> A feladatellátás helye szerint Magyarországon 4575 óvodai nevelési intézmény található (2020/21). [https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/oktat/ovoda2021/index.html?fbclid=IwAR3FILBS7qKRWiK1EPkXq6c66I1\\_dsrN\\_ZUG3KPEkwFVTzKlb0p40LXFteQ](https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/oktat/ovoda2021/index.html?fbclid=IwAR3FILBS7qKRWiK1EPkXq6c66I1_dsrN_ZUG3KPEkwFVTzKlb0p40LXFteQ) (2021. október 30.) Adatbázis (elérhetőségekről): [https://dari.oktatas.hu/kozerdeku\\_index](https://dari.oktatas.hu/kozerdeku_index) (2022. január 2.)

<sup>14</sup> B1 – Nyújt-e az Ön intézménye célnyelvi (idegennyelvi, nemzetiségi) programot vagy szolgáltatást a gyermekek számára?

ezzel támogatva a kora gyermekkori célnyelv-elsajátítást. A C1 kérdésre<sup>15</sup> választ adó célnyelvi fejlesztést támogató óvodák (N=354) fenntartó típusa szerint az alábbiak:

Magán intézmények: alapítvány (23), közalapítvány (1), közhasznú alapítvány (2), egyesület (2), közhasznú egyesület (1), korlátolt felelősségű társaság (2), közhasznú nonprofit korlátolt felelősségű társaság (6), nonprofit korlátolt felelősségű társaság (7), vallási tevékenységet végző szervezet (1), vagyongazdálkodó alapítvány fenntartásában működő felsőoktatási intézmény (2).

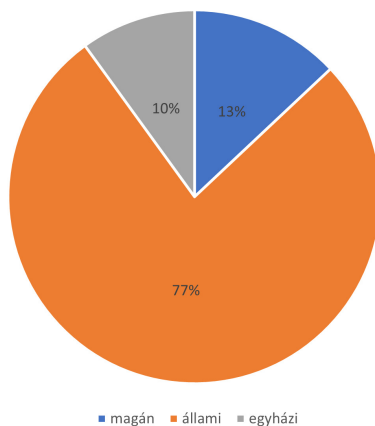
Állami intézmények: állami szervezet (4), fővárosi kerületi önkormányzat (31), fővárosi önkormányzat (6), községi önkormányzat (61), megyei jogú városi önkormányzat (40), országos nemzetiségi önkormányzat (6), települési nemzetiségi önkormányzat (14), területi nemzetiségi önkormányzat (1), városi önkormányzat (79), köztisztviselői (1), önkormányzatok jogi személyiségű társulása (3), önkormányzatok fenntartói társulása – megbízó és megbízott (1), önkormányzatok fenntartói társulása – gesztor és tag (2), önkormányzatok fenntartói társulása – társulási tanács (9), önkormányzatok fenntartói társulása – önálló társulás (8), többcélú kistérségi társulás (5), tankerületi központ (1).

Egyházi intézmények: egyházi felsőoktatási intézmény (6), egyházi jogi személy (29).

A válaszadó, célnyelvi szolgáltatást/programot nyújtó óvodák 13%-a (47) magán fenntartású, 77%-a (272) állami fenntartású és 10%-a (35) egyházi fenntartású intézmény. (5. ábra)

## 5. ábra

*A célnyelvi fejlesztést támogató óvodák, százalékos megoszlása fenntartók típusa szerint (Forrás: sajtószervezés)*



<sup>15</sup> C1 – Milyen fenntartású az Ön intézménye?

### *A célnyelv-elsajátítás intézményes formái és rendszeressége*

A kora gyermekkori célnyelv-elsajátítást a B2 kérdésre<sup>16</sup> választ adó óvodák az alábbi formákban támogatják:

- Alkalmoszerű foglalkozások például: pályázatok által (összesen: 1 intézmény)
- Leendő tanítók által tartott célnyelvi foglalkozások nagycsoportos óvodások részére (összesen: 3 intézmény)
- Szabadon választható délutáni foglalkozás (összesen: 167 intézmény)
- Tehetségműhely (összesen: 25 intézmény)
- Csoportban lévő, magyar nyelven kicsit vagy egyáltalán nem beszélő gyermekekkel való interakció (összesen: 1 intézmény)
- Napirendbe épített célnyelvi foglalkozások (nem kétnyelvű környezet) (összesen: 89 intézmény)
- A célnyelv a mindennapi játéktevékenységekben, gondozási és nevelési feladatokban természetesen van jelen (kétnyelvű környezet) (összesen: 132 intézmény)
- Egynyelvű környezet a célnyelven (összesen: 4 intézmény)

A beérkező válaszok alapján vannak óvodák, akik érdeklődnek ugyan az idegennyelv-fejlesztés iránt, de a kivitelezéshez szükséges erőforrásokkal (eszközök, pedagógus, helyszín stb.) nem rendelkeznek. A tevékenység pénzügyi fedezetének biztosítása érdekében pályázatot nyújtottak be és a fejlesztési támogatás elnyerésével, ha nem is rendszeresen, de alkalmoszerűen megjelenik az idegennyelv-fejlesztés óvodai intézményükben.

Az óvoda és iskola közötti átmenet problematikájával jó esetben, mind a két fél az iskolák és az óvodák is igyekeznek érdemben foglalkozni. Vannak olyan kezdeményezések, melyekben a leendő tanítók szerveznek nyelvi tevékenységet nagycsoportos óvodások részére, mellyel nemcsak az óvodát és iskolát közelítik egymáshoz, de a kora gyermekkori idegennyelv-elsajátítást is támogatják.

A szabadon választható délutáni foglalkozások szülői igényre szerveződnek, a nevelési időn kívül, extrakurrikuláris tevékenységként. A kialakult csoportokba a nevelési intézmény akár minden csoportjából bekerülhet kisgyermek, így ezek legtöbbször új közösségeket jelentenek a gyerekek számára. Ezek finanszírozása leggyakrabban a szülő feladata, de vannak olyan intézmények, melyek átvállalják a költségeket, és például az iskolába menő gyermekek számára ingyenesen biztosítják a célnyelvi tevékenységet. A célnyelvi szolgáltatások és programok 40%-a fakultatív jellegű nevelési időn kívül eső fejlesztő tevékenység.

Vannak óvodák, akik a célnyelvfejlesztést úgynevezett tehetségműhelyekben valósítják meg. Ez a típusú tehetséggondozás inkább a nagycsoportos

<sup>16</sup> B2 – Milyen formában van jelen a célnyelv (idegennyelvi, nemzetiségi) az Ön intézményében? Több válasz is megjelölhető. (N=422)

korosztálynak szól, s így csoportszerkezetileg ebben az esetben is új közösségek formálódnak. Ugyan nagyon ritka az interkulturális nevelés óvodai gyakorlata során megvalósuló célnyelv-elsajátítás a válaszadó óvodák között, de a magyar anyanyelvű gyermekek és a magyar nyelven kicsit vagy egyáltalán nem beszélő gyermekek közötti interakciók nagy mértékben támogatják a kora gyermekkori idegennyelv-elsajátítást mind a két félnél.

A célnyelvi szolgáltatások és programok 21%-a napirendbe beépített célnyelvi foglalkozások. A nevelési időbe épített célnyelvi foglalkozások a gyerekek életének szerves részét képezik, mely egy magasabb szintű elkötelezettséget sugall az óvoda részéről a korai idegen nyelvi fejlesztés területén. Sok esetben egy külső szakember látja el a feladatot. A célnyelv csak a foglalkozások keretében van jelen, a nevelési idő többi részében az anyanyelv dominál.

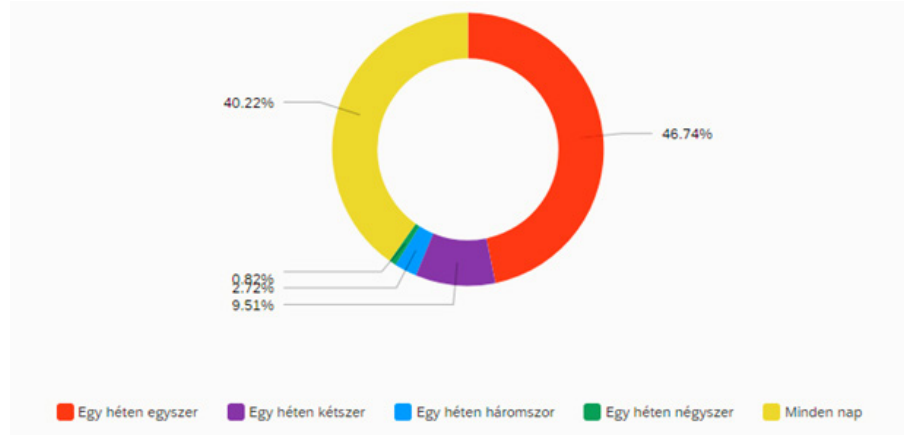
A megjelölt fejlesztő tevékenységek 31%-ban a célnyelv a mindennapi játéktevékenységeket, gondozási és nevelési feladatokat átszövi és természetesen van jelen a csoport életében. E kétnyelvű környezetben a pedagógusok az anyanyelv-elsajátításhoz hasonló környezeti feltételeket igyekeznek teremteni, legtöbbször az egyik pedagógus csak magyar-, míg a másik csak célnyelven beszél a gyermekekkel.

Ezekért a célnyelvi fejlesztő tevékenységekért (N=354)<sup>17</sup> 203 óvodában (57%) nem kell külön díjat fizetni; állami óvodákban teljesen ingyenes, míg a magánóvodákban a gondozási díj foglalja magába a díjat. 140 óvodában (40%) a célnyelvi szolgáltatások és programok térítési díj befizetése ellenében érhetőek el, illetve a magánóvodák esetében ez a havi gondozási díjon felüli fizetési kötelezettséget jelent. Kilenc óvodában ingyenes és fizetős célnyelvi szolgáltatások és programok egyaránt elérhetők, két nevelési intézményben pedig az óvoda állja a célnyelvi szolgáltatás vagy program díjának felét.

<sup>17</sup> C2 – Milyen finanszírozási formában van jelen a célnyelv az óvodában?

**6. ábra**

*Milyen rendszerességgel vehetnek részt a gyerekek célnyelvi foglalkozáson az intézmény- és tagintézmény-vezető válasza alapján (N=368)<sup>18</sup> (Forrás: saját szerkesztés)*



A válaszadó óvodák célnyelvi szolgáltatásainak és/vagy programjainak 47%-ában heti egyszer van lehetősége az odajáró gyerekeknek célnyelvi foglalkozáson részt venni. (6. ábra) Ezek az alkalmak arra elegendőek, hogy a kisgyermek érdeklődését felkeltsék az idegen nyelvek és kultúrák iránt, szélesítsék látókörét a világról, megismerkedjenek a célnyelv hangjaival és elsajátítsanak egy alapszókincset. A játékos foglalkozások megalapozzák a gyerekek beszédkedvét a célnyelven, mely nagy mértékben befolyásolhatja motivációjukat a későbbi tudatos nyelvtanuláshoz. A kora gyermekkori célnyelv-elsajátítást támogató szolgáltatások és programok másik nagy részében, 40%-ban minden nap van lehetősége a gyermekeknek célnyelvi fejlesztésben részt venni. (6. ábra) Egy idegen nyelv, második nyelv anyanyelvihez közelítő szintű elsajátításához elengedhetetlen az anyanyelv-elsajátításhoz hasonló környezeti feltételek megteremtése, mely igen komplex, sok összetevős feladat. Ennek egyik alapvető kritériuma, hogy a kisgyermek minden nap találkozzon a célnyelvel.

<sup>18</sup> B3 – Milyen gyakran van lehetősége egy gyermeknek célnyelvi fejlesztésben részt venni?  
\*Ha több idegen nyelv is jelen van az óvodában, kérjük mindegyikre vonatkozóan válaszoljon!



## 7. ábra

A válaszadó célnyelvi fejlesztést nyújtó óvodák célnyelvi szolgáltatásainak és programjaiban (N=368)<sup>19</sup> megjelenő célnyelvek (Forrás: saját szerkesztés)



Felmérésünk alapján az angol, mint idegen nyelv dominál az óvodákban. (7. ábra) A célnyelv-fejlesztő tevékenységek 63%-a angol nyelvi. A sorban a második leggyakoribb célnyelv a német (36%), majd ezt követi a szlovák (5%), horvát (2%), cigány, magyar, román, szerb, héber, szlovén, spanyol, kínai és az orosz nyelv. 39 nevelési intézményben két különböző célnyelv közül is lehet választani. Az, hogy egy óvodában melyik célnyelv jelenik meg, nagyban függ a személyi feltételektől, a nemzetiségi önkormányzat jelenlététől és a szülői igényektől.

### 1. táblázat

Az intézmény elhelyezkedése és az óvodában megjelenő célnyelv kapcsolata (Forrás: saját szerkesztés)

Cél-nyelv	Főváros	Megye-székhely	Város	Község	Összesen	$\chi^2$	szf	Sig
Angol	47% <sup>20</sup>	52%	19%	3%	23%	25,206	3	<0,001
Német	24%	19%	48%	59%	43%	12,116	3	0,007
Szlovák	0%	5%	12%	10%	9%	2,720	3	0,437
Horvát	0%	0%	4%	15%	6%	8,662	3	0,034
Szerb	0%	0%	2%	0%	1%	1,492	3	0,684

Az angol és a német nyelvi szolgáltatás/program és a település jellege között szignifikáns összefüggés van, azaz e két nyelv megjelenése nagyban függ az intézmény elhelyezkedésének jellegétől. Míg a német nyelvi szolgáltatások/programok leggyakoribb előfordulási helye a városnál kisebb községek, addig az angol, mint idegen nyelv a községeknél nagyobb településeken van jelen, leggyakrabban a megyeszékhelyeken. (1. táblázat)

<sup>19</sup> Milyen célnyelvekkel ismerkedhet meg a gyermek az Ön intézményében?

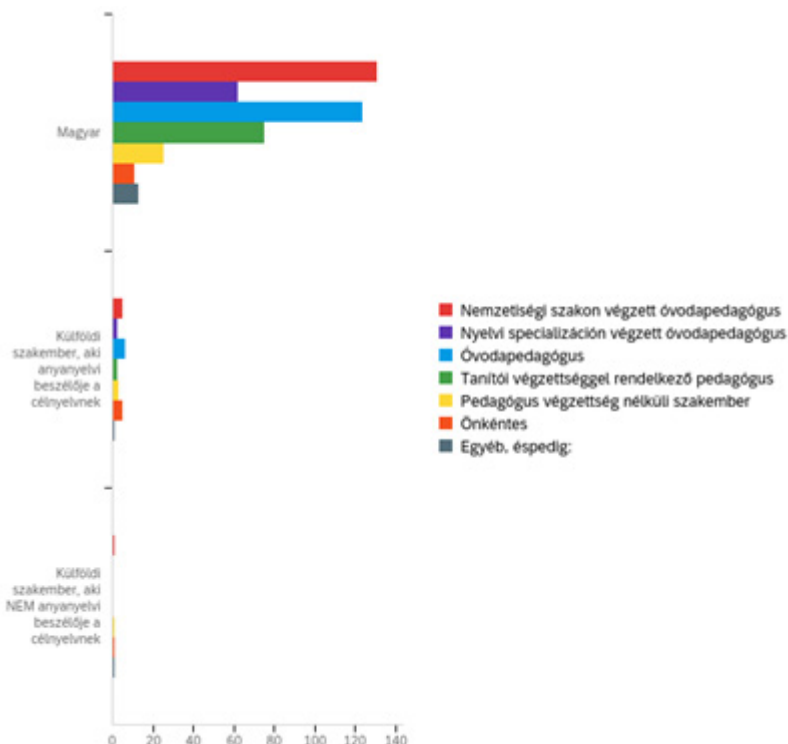
<sup>20</sup> A százalékos értékek a táblázatban azt mutatják, hogy milyen arányban jelölték meg az adott célnyelvet az adott településtípuson levő nevelési intézmények vezetői.

### A célnyelvi fejlesztést támogató szakemberek

A célnyelvi fejlesztést többségében magyar anyanyelvű személy látja el a válaszadó óvodákban (441 fő), de kis számban külföldi szakembereket is foglalkoztatnak; anyanyelvi lektort (24 fő) és olyan külföldi szakembert, aki nem anyanyelvi beszélője a célnyelvnek (4 fő). Az esetek nagy részében nemzetiségi óvodapedagógus (138 fő) és nyelvtudással rendelkező óvodapedagógus (135 fő) végzi a nyelvi fejlesztést, de sok esetben tanítót (85 fő) és nyelvi specializáción végzett óvodapedagógust (66 fő) alkalmaznak az intézményi vezetők. 46 esetben pedagógus végzettséggel nem rendelkező személy végzi a célnyelvi fejlesztést a megkérdezett óvodákban, például: önkéntesek. (8. ábra)

#### 8. ábra

*Kik folytatják az óvodákban a célnyelvi fejlesztést? (Forrás: saját szerkesztés)*



Az angol nyelvi fejlesztést leginkább tanítói végzettségű pedagógus, a német, szlovák, horvát nyelvi fejlesztést nemzetiségi szakon végzett óvodapedagógus, míg a cigány nyelvi fejlesztést óvodapedagógus végzettségű szakember látja el. (Lásd 1. számú melléklet)

Az óvodák 67%-a rendelkezik a megfelelő munkaerővel. A különböző fenntartású intézmények vezetői az egyes válaszlehetőségeket szignifikánsan

nem eltérő ( $\chi^2=2,721$ ;  $p=0,951$ ) arányban jelölték meg arra a kérdésre, hogy „Szükség van-e az Ön intézményében idegennyelvi, kétnyelvi óvodapedagógus-munkaerőre?”, tehát a vezető által megfogalmazott munkaerőigény a felmérésünkben résztvevő intézményekben nem függ az intézmény finanszírozási formájától. (2. táblázat)

## 2. táblázat

Szükség van-e az Ön intézményében idegennyelvi, kétnyelvi óvodapedagógus-munkaerőre? Ha igen, mióta? és a Milyen fenntartású az Ön intézménye? kérdésekre adott válaszok közötti kapcsolat vizsgálata (N=347 intézmény) (Forrás: saját szerkesztés)

Mióta van a munkaerőhiány?	Magán intézmények száma	Egyházi intézmények száma	Állami intézmények száma	Együtt
Igen, 0-1 hónapja van	1 (2,3%)	1 (2,9%)	8 (3,0%)	10 (2,9%)
Igen, 2-6 hónapja van	1 (2,3%)	0 (0,0%)	8 (3,0%)	9 (2,6%)
Igen, több, mint fél éve van	1 (2,3%)	0 (0,0%)	8 (3,0%)	9 (2,6%)
Igen, több, mint egy éve van	10 (22,7%)	6 (17,6%)	53 (19,7%)	69 (19,9%)
Nincs munkaerőhiány	31 (70,5%)	27 (79,4%)	192 (71,4%)	250 (72,0%)
Együtt	44 (100,0%)	34 (100,0%)	269 (100,0%)	347 (100,0%)

## Összefoglalás

Tanulmányunkban a magyarországi óvodai célnyelv-fejlesztési gyakorlatról készített vizsgálatunk első eredményeit mutattuk be. Eddig nem álltak rendelkezésre pontos statisztikai adatok Magyarországon a célnyelvi fejlesztést kínáló óvodák számáról, a célnyelvi szolgáltatás vagy program működésének jellemzőiről, a célnyelvi fejlesztést támogató pedagógusokról. Tanulmányunk fókuszában a kérdőíves kutatás során az óvodavezetők és tagóvodavezetők által adott válaszok állnak. Ezeket elemezve választ kaptunk arra, hogy milyen fenntartású intézmények támogatják leginkább a korai célnyelv-elsajátítást, milyen formában működik a célnyelvi fejlesztés az óvodákban, melyek a megjelenő célnyelvek a 3–6 éves életkorban, és milyen végzettségű személyek támogatják jelenleg a célnyelvi fejlesztést az óvodákban.

A 3873 megkeresett óvodából, 1057 intézmény- és tagintézmény-vezető küldte vissza kérdőívünket. A beérkezett adatok alapján a B1 kérdésre<sup>21</sup> választ adók (N=1024) 37%-a, összesen 375 óvoda nyújt célnyelvi tevékenységet vala-

<sup>21</sup> B1 – Nyújt-e az Ön intézménye célnyelvi (idegennyelvi, nemzetiségi) programot vagy szolgáltatást a gyermekek számára?

milyen formában, ezzel támogatva a kora gyermekkori célnyelv-elsajátítást. A válaszadó, célnyelvi szolgáltatást/programot nyújtó óvodák több, mint kétharmada állami fenntartású. Az óvodák a célnyelv-fejlesztést nyolcféle formában valósítják meg, melyek közül a leggyakoribb a szabadon választható délutáni foglalkozás. A célnyelvi fejlesztésért (N=352) 203 óvodában nem kell külön fizetni, 140 óvodában térítési díj befizetése ellenében érhető el, kilenc óvodában mindkét opció megtalálható. A válaszadó óvodák (N=368) célnyelvi szolgáltatásainak és/vagy programjainak 47%-ában heti egyszer, 40%-ban minden nap van lehetősége a gyermekeknek célnyelvi fejlesztésben részt venni. Felmérésünk alapján az angol, mint idegen nyelv dominál az óvodákban. A célnyelvi fejlesztést többségében magyar anyanyelvű személy végzi; az angol nyelvű fejlesztési feladatokat sokszor tanítói végzettségű pedagógus, míg a második leggyakoribb célnyelvet, a németet, nemzetiségi óvodapedagógus látja el.

A kutatás eredményeinek értelmezése során újabb kérdések merültek fel, melyek megválaszolásához újabb kutatási eszközök és módszerek bevonására van szükség.

## Irodalom

- 363/2012. (XII. 17.)(2023). *Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról*. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200363.kor>
- 17/2013. (III. 1.) EMMI rendelet a nemzetiség óvodai nevelésének irányelve és a nemzetiség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról. (2023). <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1300017.EMM&timeshift=20170831&txtreferer=00000003.TXT>
2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről. (2023). <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100190.tv>
- 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról. (2023. 03.15.). <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300326.kor>
- A New Framework Strategy for Multilingualism*. (2005). Brussels: Commission of the European Communities. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0596:FIN:en:PDF>
- A Tanács ajánlása a magas színvonalú kisgyermekkori nevelési és gondozási rendszerekről. (2019). Európai Tanács. Az Európai Unió Hivatalos Lapja, [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32019H0605\(01\)&from=HU](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32019H0605(01)&from=HU)
- Bajusz, K. (2011). *A felnőttkori tanulás szakágazatai - A felnőttoktatás funkciórendszere és kompetenciái*. Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar.
- Bakti, M., Csetényi, K., Juhász, V. & Szarvas, J. (2018). *Legyen élmény a nyelvtanulás! Élményalapú, informális, idegennyelv-tanítási módszertan*. EFOP-3.2.14-17-2017-00001. <https://arts.u-szeged.hu/download.php?docID=87064>
- Bloomfield, L. (1984). *Language*. University of Chicago Press.

- Boncsér, Á., Polonyi, T. É. & Abari, K. (2010). Szövegértő olvasás a kéttannyelvű oktatásban részt vevő diákok körében. *Alkalmazott Pszichológia*, 12(3–4), 5–30.
- Coombs, P. H., Prosser, R. C. & Ahmed, M. (1973). *New paths to learning for rural children and youth*. International Council for Educational Development.
- Cuq, J. P. (1989). A francia mint második nyelv: fogalmi meghatározás kísérlete. *L'information grammaticale*, 10(43), 36–40. <https://doi.org/10.3406/igram.1989.1981>
- Cs. Czachesz, E. & Vidákovich, T. (2003). A két tannyelvű oktatás és a kognitív kompetencia néhány összefüggése. Vizsgálat magyar két tannyelvű középfokú oktatás köréből. *Modern Nyelvoktatás*, 9(2–3), 14–24.
- Diebold, A. (1961). Incipient bilingualism. *Language*, 37(1), 97–112. <https://doi.org/10.2307/411253>
- EFOP 3.4.3. (2019).
- Fáyné Dombi, A. & Sztanáné Babics, E. (2015). *Játékpedagógia*. TÁMOP-4.1.2.B.2-13/1-2013-0008. <https://eta.bibl.u-szeged.hu/id/eprint/1658>
- felvi.hu. (2023). *Óvodapedagógus szak (A) - Szakleírás*. [https://www.felvi.hu/felveteli/szakok\\_kepzesek/szakleirasok/Szakleirasok/index.php/szak/80/szakleiras](https://www.felvi.hu/felveteli/szakok_kepzesek/szakleirasok/Szakleirasok/index.php/szak/80/szakleiras)
- Fenyődi, A., Poros, A., Lo Bello, M., Kruppa, É., Árva, V. & Trentinné Benkő, É. (2021). Online education and 'best' practices in foreign language teacher's education during the 2020/2021 lockdown period *Gyermeknevelés Online Tudományos Folyóirat*, 9(2), 286–313. <https://doi.org/10.31074/gyntf.2021.2.286.313>
- Grosjean, F. (1982). *Life with two languages*. Harvard University Press.
- Grosjean, F. (2001). The Bilingual's Language Modes. In J. Nicol (Ed.), *One mind, two languages: Bilingual language processing* (pp. 1–22). Blackwell Publishing.
- Hamers, J. & Blanc, M. (1989). *Bilinguality and bilingualism*. Cambridge University Press.
- Haugen, E. (1972). *The Ecology of Language*. Stanford University Press.
- How the European Council works*. (2022). European Council. <https://www.consilium.europa.eu/en/european-council/how-the-european-council-works/>
- Illés-Molnár, M. (2009a). Anyanyelv és idegen nyelv között félúton. *A magyar nyelv és kultúra tanításának szakfolyóirata*, 1–2., 58–65.
- Illés-Molnár, M. (2009b). Minden anyanyelv származási nyelv, de nem minden származási nyelv anyanyelv. *Anyanyelv-pedagógia*, 3. <https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=191>
- Johnstone, R. (2002). *Addressing „The age factor”: Some implications for Language Policy*. Council of Europe.
- Kitzinger, A. (2013). Kit nevezünk kétnyelvűnek. *Soproni Téma*, 2(19),
- Kitzinger, A. (2015a). A Chapter from Hungarian Multilingual–Multicultural Education. *Neveléstudomány: Oktatás-Kutatás-Innováció*, 3(2), 63–79.
- Kitzinger, A. (2015b). Multilingual and Multicultural Challenges in a Hungarian Kindergarten. *Angol nyelvű PhD disszertáció*. Pázmány Péter Katolikus Egyetem.

- Klein, Á. (2011). *A nyelvelsajátítástól a nyelvtanulásig. Anyanyelvelsajátítás – két-nyelvűség – idegennyelv-tanulás*. Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar. [http://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/nyelv\\_elsajatitas/index.html](http://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/nyelv_elsajatitas/index.html)
- Kontra, J. (2011). *A pedagógiai kutatások módszertana*. Kaposvári Egyetem.
- Kovács, I. J. & Czachesz, E. (2021). Mit szeretnének a szülők? *Iskolakultúra*, 31(10), 16–37. <https://doi.org/10.14232/ISKKULT.2021.10.16>
- Kovács, J. (2002). Az alsó fokú angolnyelv-oktatás helyzete Magyarországon az Európai Unióhoz való csatlakozás küszöbén. *Modern Nyelvoktatás*, 30–36.
- Kovács, J. (2006). *Magyar-angol kéttannyelvű általános iskolai programok közoktatásunkban*. Budapest: Eötvös József Könyvkiadó.
- Kovács, J. (2009). *A gyermek és az idegen nyelv*. Eötvös József Könyvkiadó.
- Kovács, J. (2013). Ahol a nyelvtanulás gyerekjáték: Angol nyelvi fejlesztés a Csata utcai iskolában. *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat*, 1(2), 96–100. <https://doi.org/10.31074/gyntf.2013.2.96.100>
- Kovács, J. (2018). *Iskola, nyelv, siker: 30 éves a hazai kéttannyelvű oktatás*. Eötvös József Könyvkiadó.
- Kovács, J. & Trentinné Benkő, É. (2014). *The world at their feet*. Eötvös József Könyv- és Lapkiadó Bt.
- Krashen, S. (1981). *Second language acquisition and second language learning*. Oxford: Pergamon Press.
- KSH. (2021). *Oktatási adatok, 2019/2020*. <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/oktat/oktatas1920/index.html> (2023. 02. 23.)
- Kühne, N. (2003). *Wie Kinder Sprache lernen*. Primus Verlag.
- Lenneberg, E. (1967). Biological Foundations of Language. *Hospital Practice*, 2(12), 59–67. doi:10.1080/21548331.1967.11707799
- Leopold, W. (1939). *Speech development of a bilingual child: Vocabulary growth in the first two years*. Northwestern University Press.
- Lighbown, P. & Spada, N. (2013). *How languages are learned*. Oxford University Press.
- Locke, J. (1993). *The Child's Path to Spoken Language*. Harvard University Press.
- Mándoki, R. & Hegedűs, R. (2020). Korai idegennyelv-elsajátítás óvodai és otthoni környezetben. In *Generációk közötti konfliktusok és megoldási stratégiák* (pp. 97–108). Forstag Kft.
- Mándoki, R. & Hegedűs, R. (2022). *Idegen nyelvi tevékenységek lehetőségének befolyásoló szerepe az óvodaválasztásban*. [https://www.researchgate.net/publication/367964907\\_IDEGEN\\_NYELVI\\_TEVEKENYSEGEK\\_LEHETOSEGENEK\\_BEFOLYASOLO\\_SZEREPE\\_AZ\\_OVODAVALASZTASBAN\\_1](https://www.researchgate.net/publication/367964907_IDEGEN_NYELVI_TEVEKENYSEGEK_LEHETOSEGENEK_BEFOLYASOLO_SZEREPE_AZ_OVODAVALASZTASBAN_1) (2023. 02. 15.)
- Márkus, É. (2019). A nemzetiségi tanítóképzés története. *Pedagógusképzés, különszám*, 39–50. <https://doi.org/10.37205/TEL-hun.2019.ksz.03>

- Márkus, É. (2020). A kétnyelvű nemzetiségi nevelés-oktatás az óvodában és az általános iskolában. In O. Endrődy, B. Svraka & Zs. F. Lassú (Eds.), *Sokszínű pedagógia – Inkluzív és multikulturális szemléletmód a pedagógiai gyakorlatban* (pp. 119–131). ELTE Eötvös Kiadó.
- Márkus, É. & Trentinné Benkő, É. (2014, Eds.). *A korai idegen nyelvi fejlesztés elmélete és gyakorlata*. ELTE Eötvös Kiadó.
- Márkus, É., Trentinné Benkő, É. & M. Pintér, T. (2017, Eds.). *Jó gyakorlatok a korai idegen nyelvi fejlesztésben és pedagógusképzésben: oktatás, kutatás, innováció*. ELTE TÓK.
- Marton, V., Kovács, I. J. & Czachesz, E. (2022). Inclusive bilingual early years education by means of the Reggio Emilia Approach. *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat*, 10(2), 114–131. <https://doi.org/10.31074/gyntf.2022.2.114.131>
- Mihaljevic-Djigunovic, J. & Vilke, M. (2000). Eight years after: Wishful thinking vs. facts of life. In J. Moon & M. Nikolov (Eds.), *Research into teaching English to young learners: International perspectives* (pp. 66–86). University Press Pécs.
- Morvai, E. & Poór, Z. (2006). *Korai nyelvtanítás a magyar oktatási intézményekben*. Oktatási Minisztérium.
- Morvai, M. (2010). *Beszámoló a Városi Óvodák Fáy lakótelepi tagóvodája két nevelési nyelvű óvodai program bevezetésének tapasztalatairól*. <https://papa.smartonkormanyzat.hu/data-files/userfiles/files/kt-20100916-01.pdf>
- Myers-Scotton, C. (2006). *Multiple voices: An introduction to bilingualism*. Blackwell.
- Nemes, M. & Megyesiné Varga, Z. (2016). A játék szerepe az idegen nyelvi foglalkozásokon. [https://www.researchgate.net/publication/332656094\\_A\\_jatek\\_szerepe\\_az\\_idegen\\_nyelvi\\_foglalkozasokon](https://www.researchgate.net/publication/332656094_A_jatek_szerepe_az_idegen_nyelvi_foglalkozasokon) (2023.01.15.)
- Nemes, M. & Nagy, A. (2018). A korai nyelvtanítás története Nyíregyházán a rendszerváltástól napjainkig. *Különleges Bánásmód*, 4(2), 7–18. <https://doi.org/10.18458/KB.2018.1.7>
- Nemzetközi kulturális kapcsolatok – egy európai uniós stratégia*. (2017). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/LSU/?uri=CELEX:52016JC0029>
- Nikolov, M. (2007). A magyarországi nyelvtanítás-fejlesztési politika - nyelvtanításunk a nemzetközi trendek tükrében. In Vágó, I. (Ed.), *Fókuszban a nyelvtanulás* (pp. 43–72). Oktatókutatás és Fejlesztő Intézet.
- Nikolov, M. & Timpe-Laughlin, V. (2020). Assessing young learners' foreign language abilities. *Language Teaching*, 54(1), 1–37. <https://doi.org/10.1017/S0261444820000294>
- Oerter, R. & Montada, L. (1987). *Entwicklungspsychologie*. Psychologie Verlagsunion.
- Oktatási Hivatal. (2020). *Kerettanterv az általános iskola 1–4. évfolyama számára*. [https://www.oktatas.hu/koznevel/kerettantervek/2020\\_nat/kerettanterv\\_alt\\_isk\\_1\\_4\\_evf](https://www.oktatas.hu/koznevel/kerettantervek/2020_nat/kerettanterv_alt_isk_1_4_evf)
- Oktatási Hivatal. (2023). Gyakran ismételt kérdések a nemzetiségi nevelés, oktatás tanügyigazgatási területén. [https://www.oktatas.hu/pub\\_bin/dload/kozoktatas/pok/Nemzetisegi/Gyik.pdf](https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/pok/Nemzetisegi/Gyik.pdf)

- Oktatási Hivatal TKHF Tanügy-igazgatási és Ellenőrzési Osztály (2022). Jelentés a nevelési-oktatási intézményi férőhelyek számáról és a nevelésben-oktatásban részt vevő gyermekek, tanulók létszámáról a köznevelésben. [https://www.oktatas.hu/pub\\_bin/dload/kozoktatas/kozerdeku\\_adatok/Oktatasi\\_Hivatal\\_Jelentes\\_2021\\_2022\\_tanevrol.pdf](https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/kozerdeku_adatok/Oktatasi_Hivatal_Jelentes_2021_2022_tanevrol.pdf) (2023.02.23.)
- Pásztor, E. J. (2019). A játékos idegennyelvi foglalkozások megjelenése a magyarországi óvodákban 1959-től napjainkig, különös tekintettel a soproni és Sopron környéki óvodákra. *Doktori PhD értekezés*. ELTE PPK. [https://www.ppk.elte.hu/dstore/document/222/doktorjelolt\\_pasztorenikojudit\\_disszertacio.pdf](https://www.ppk.elte.hu/dstore/document/222/doktorjelolt_pasztorenikojudit_disszertacio.pdf) (2023.02.15.)
- Penfield, W. & Roberts, L. (1959). *Speech and Brain Mechanisms*. Princeton University Press.
- Presidency Conclusions*. (2002). Barcelona European Council. SN 100/1/02 REV 1. Barcelona. [https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms\\_data/docs/pressdata/en/ec/69871.pdf](https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/69871.pdf)
- Proposal for a Council Recommendation on a comprehensive approach to the teaching and learning of languages*. (2018). European Commission. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018SC0174&from=EN> (2023.02.22.)
- Skutnabb-Kangas, T. (1997). *Nyelv, oktatás és a kisebbségek*. Teleki László Alapítvány Könyvtára.
- Szaszkó, R. & Jezsik, K. (2016). A korai kéttannyelvű oktatás hatása a kisiskolások anyanyelvi szövegértési és helyesírási kompetenciájára. *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat*, 4(1), 55–64. <https://doi.org/10.31074/gyntf.2016.1.55.64>
- Titone, R. (1996). Loquor ergo sum: From communicative competence through bilingualism to metalinguistic development. Some theoretical pointers and research perspectives. In Alatis, J.E., Straehle, C.A., Ronkin, M. & Callenberger, B. (Eds.), *Georgetown University Round Table on Languages and Linguistics* (pp. 164–182). Georgetown University Press.
- Trentinné Benkő, É. (2015a). Tanulási eredmények értékelése a korai kétnyelvű fejlesztésre felkészítő pedagógusképzésben. *Neveléstudomány: Oktatás-Kutatás-Innováció*, 3(2), 30–62.
- Trentinné Benkő, É. (2015b). *A korai kétnyelvűség támogatására szolgáló pedagóguskompetenciák és pedagógusképzés*. ELTE Eötvös Kiadó.
- Trentinné Benkő, É., Márkus, É., Svraka, B. & Árva, V. (Eds.). (2022). *Languages, Inclusion, Cultures and Pedagogy: Research and Good Practices 1. Cultures and Languages*. ELTE TÓK.
- Vámos, Á. (2019). Oktatáspolitikai, nyelvpolitikai, tannyelv-politika 1945-1989 között. In G. Baska, J. Hegedűs & Z. A. Szabó (Eds.), *Visszhangzó századok: Tanulmányok, ünnepi írások Szabolcs Éva tiszteletére* (pp. 312–334). L'Harmattan Kiadó.
- Vámos, Á. & Kovács, J. (2008, Eds.). *A két tanítási nyelvű oktatás elmélete és gyakorlata 2008-ban*. Eötvös József Könyvkiadó.





**1. melléklet – Az óvodában megtalálható öt leggyakoribb célnyelv és a nyelvi fejlesztést végző szakember végzettségének kapcsolata**

**ANGOL**

		Nemzetiségi szakon végzett óvodapedagógus		Nyelvi specializáció végzett óvodapedagógus	
Milyen célnyelvekket ismerkedhet meg a gyermek az Ön intézményében?	Magyar	Külföldi szakember, aki anyanyelvi beszélője a célnyelvnek	Külföldi szakember, aki NEM anyanyelvi beszélője a célnyelvnek	Magyar	Külföldi szakember, aki NEM anyanyelvi beszélője a célnyelvnek
Angol nyelv	0,001/0,978	4,212/0,040	0,283/0,595	154,256/<0,001	7,086/0,008 NA/NA
		Óvodapedagógus		Tanítói végzettséggel rendelkező pedagógus	
Milyen célnyelvekket ismerkedhet meg a gyermek az Ön intézményében?	Magyar	Külföldi szakember, aki anyanyelvi beszélője a célnyelvnek	Külföldi szakember, aki NEM anyanyelvi beszélője a célnyelvnek	Magyar	Külföldi szakember, aki NEM anyanyelvi beszélője a célnyelvnek
Angol nyelv	202,176/<0,001	13,191/<0,001	NA/NA	221,224/<0,001	0,911/0,340 NA/NA
		Pedagógus végzettség nélküli szakember		Önkéntes	
Milyen célnyelvekket ismerkedhet meg a gyermek az Ön intézményében?	Magyar	Külföldi szakember, aki anyanyelvi beszélője a célnyelvnek	Külföldi szakember, aki NEM anyanyelvi beszélője a célnyelvnek	Magyar	Külföldi szakember, aki NEM anyanyelvi beszélője a célnyelvnek
Angol nyelv	50,050/<0,001	10,640/0,001	3,540/0,060	11,190/0,001	4,212/0,040 3,540/0,060



**SZLOVÁK**

Milyen célnyelvekket ismerkedhet meg a gyermek az Ön intézményében?	Nemzetiségi szakon végzett óvodapedagógus		Nyelvi specializáción végzett óvodapedagógus	
	Külföldi szakember, aki anyanyelvi beszélője a célnyelvnek	Külföldi szakember, aki NEM anyanyelvi beszélője a célnyelvnek	Magyar	Külföldi szakember, aki NEM anyanyelvi beszélője a célnyelvnek
Szlovák nyelv	10,738/0,001	0,016/0,898	0,000/0,998	0,033/0,856
	Óvodapedagógus			
Milyen célnyelvekket ismerkedhet meg a gyermek az Ön intézményében?	Külföldi szakember, aki anyanyelvi beszélője a célnyelvnek	Külföldi szakember, aki NEM anyanyelvi beszélője a célnyelvnek	Magyar	Külföldi szakember, aki NEM anyanyelvi beszélője a célnyelvnek
Szlovák nyelv	0,099/0,753	NA/NA	0,571/0,450	0,033/0,856
	Tanítói végzettséggel rendelkező pedagógus			
	Önkéntes			
	Pedagógus végzettség nélküli szakember			
Milyen célnyelvekket ismerkedhet meg a gyermek az Ön intézményében?	Külföldi szakember, aki anyanyelvi beszélője a célnyelvnek	Külföldi szakember, aki NEM anyanyelvi beszélője a célnyelvnek	Magyar	Külföldi szakember, aki NEM anyanyelvi beszélője a célnyelvnek
Szlovák nyelv	0,049/0,824	0,016/0,898	0,182/0,670	0,082/0,774
	0,926/0,336			0,016/0,898

## HORVÁT

		Nemzetiségi szakon végzett óvodapedagógus		Nyelvi specializáción végzett óvodapedagógus	
Milyen célnyel-vekkkel ismerkedhet meg a gyermek az Ön intézményében?	Magyar	Külföldi szakember, aki anyanyelvi beszélője a célnyelvnek	Külföldi szakember, aki NEM anyanyelvi beszélője a célnyelvnek	Magyar	Külföldi szakember, aki NEM anyanyelvi beszélője a célnyelvnek
Horvát nyelv	29,100/<0,001	0,038/0,845	0,008/0,930	0,643/0,423	0,015/0,902
		Óvodapedagógus		Tanítói végzettséggel rendelkező pedagógus	
Milyen célnyel-vekkkel ismerkedhet meg a gyermek az Ön intézményében?	Magyar	Külföldi szakember, aki anyanyelvi beszélője a célnyelvnek	Külföldi szakember, aki NEM anyanyelvi beszélője a célnyelvnek	Magyar	Külföldi szakember, aki NEM anyanyelvi beszélője a célnyelvnek
Horvát nyelv	5,169/0,023	0,046/0,830	NA/NA	0,357/0,550	0,015/0,902
		Pedagógus végzettség nélküli szakember		Önkéntes	
Milyen célnyel-vekkkel ismerkedhet meg a gyermek az Ön intézményében?	Magyar	Külföldi szakember, aki anyanyelvi beszélője a célnyelvnek	Külföldi szakember, aki NEM anyanyelvi beszélője a célnyelvnek	Magyar	Külföldi szakember, aki NEM anyanyelvi beszélője a célnyelvnek
Horvát nyelv	0,195/0,659	0,023/0,880	0,008/0,930	10,279/0,001	0,038/0,845
				0,008/0,930	

CIGÁNY

Milyen célnyel-vekket ismer-kehdet meg a gyermek az Ön intézményében?	Nemzetiségi szakon végzett óvodapedagógus		Nyelvi specializáción végzett óvodapedagógus	
	Magyar	Külföldi szakem-ber, aki anyanyel-vi beszélője a cél-nyelvnek	Magyar	Külföldi szakem-ber, aki anyanyel-vi beszélője a cél-nyelvnek
Cigány nyelv	12,996/ <0,001	0,033/0,855	0,439/0,508	0,013/0,908
	<b>Óvodapedagógus</b>			
Milyen célnyel-vekket ismer-kehdet meg a gyermek az Ön intézményében?	Magyar	Külföldi szakem-ber, aki anyanyel-vi beszélője a cél-nyelvnek	Magyar	Külföldi szakem-ber, aki anyanyel-vi beszélője a cél-nyelvnek
Cigány nyelv	14,033/ <0,001	0,040/0,841	0,538/0,463	0,013/0,908
	<b>Pedagógus végzettség nélküli szakember</b>			
Milyen célnyel-vekket ismer-kehdet meg a gyermek az Ön intézményében?	Magyar	Külföldi szakem-ber, aki anyanyel-vi beszélője a cél-nyelvnek	Magyar	Külföldi szakem-ber, aki anyanyel-vi beszélője a cél-nyelvnek
Cigány nyelv	0,171/0,679	0,020/0,887	0,074/0,785	0,033/0,855
	<b>Önkéntes</b>			
Milyen célnyel-vekket ismer-kehdet meg a gyermek az Ön intézményében?		Külföldi szakem-ber, aki NEM anyanyelvi beszélője a célnyelvnek		Külföldi szakem-ber, aki NEM anyanyelvi beszélője a célnyelvnek
Cigány nyelv		0,007/0,935		0,007/0,935

**Kruppa, É., Márkus. É. & Trentinné Benkő, É.**

**The situation of early target language development in the  
Hungarian kindergartens: heritage and foreign language  
programs and services**

Early years foreign language development has become a dynamically developing, independent field of research in language teaching. More and more kindergartens offer target language activities, but little statistical data is available. In the first part of our research, we map the target language programs and services provided by the Hungarian kindergartens. Our questionnaire was sent to every head of Hungarian kindergartens. In Hungary, kindergartens are established and maintained by the state, local governments, minority local governments, legal entities (foundations, churches, etc.), as well as individuals. From the data received, we discover which institutes best support the early years language acquisition, in what form the target language development appears in these educational institutions, what are the most common target languages, and who supports the target language development.

*Keywords:* kindergarten, language acquisition, target language programs, target language services

*Kruppa Éva:* <https://orcid.org/0000-0001-9767-5298>

*Márkus Éva:* <https://orcid.org/0000-0002-3571-8472>

*Trentinné Benkő Éva:* <https://orcid.org/0000-0002-0525-7361>